

Vesper

God laat ons wonen in een veilig huis

Voorganger: Ds. Jurjen Zeilstra
Regenboogkerk Hilversum

Psalmengebed: Psalm 4

Schriftlezing: Matteüs 5: 1-10

Stiltecentrum U.N.

Overdenking

Het lijkt wel of de wereld steeds onrustiger wordt. Ik weet niet hoe het u vergaat, maar mij grijpt het soms ineens naar de keel, alsof we de menselijke maat voorgoed uit het oog zijn verloren en nu op een zeephelling alleen maar verder afglijden. Een nooit-aflatende nieuwsstroom wordt gevoed door twitter gestuurde *hypes*. Slogans en kreten beheersen veel denken. De ene keer gaat het over *global warming*, de andere keer over pandemieën, dan weer over handelsoorlogen, dan weer over gewapende conflicten en enorme vluchtelingenstromen. Maar vaak schiet mij dan ook dat Jezuswoord in gedachten, dat ik het beste ken in de NBG vertaling 1951: 'Wanneer gij hoort van oorlogen en geruchten van oorlogen, weest dan niet verontrust. Dat moet geschieden, maar het einde is het nog niet.' (Marcus 13,7)

Nu weet ik wel dat alles betrekkelijk is. Terwijl de wereld in nood is, genieten wij van het prachtige weer. Velen gaan vrolijk op vakantie, ook ik. Het was fijn, deze zomer, om ook even uit te rusten en de zinnen te verzetten, na al die maanden onder de dreiging van corona. Er zijn in de wereldgeschiedenis voortdurend tijden van crisis geweest en die zullen er altijd zijn. Vergeleken met hongersnoden, pestepidemieën, kruistochten en godsdienstoorlogen is wat wij meemaken kinderspel. De schaalvergroting van rampen is wel zorgelijk. De hele planeet wordt gelijktijdig geraakt. Dat is waar en stemt tot bezinning, ethisch, maatschappelijk en politiek. Maar door de enorme vooruitgang van wetenschap en techniek zijn ook oplossingen grootschalig toepasbaar en dat geeft hoop.

Ik ben op zoek naar spirituele bronnen die ons kunnen helpen om in de maalstroom van de tijd in evenwicht te blijven. Een van die bronnen vind ik bij Dag Hammarskjöld. Hij was secretaris-generaal van de Verenigde Naties in de jaren vijftig, een tijd van Koude Oorlog en voortdurend nieuwe grote internationale crises die de wereldvrede bedreigden. Actief zette Hammarskjöld zich op hoog niveau in voor de wereldvrede. In de tijd van de Suez Crisis was hem soms wekenlang slechts een paar uur rust per nacht gegund.

Juist in deze onrustige tijd las Hammarskjöld veel in het Psalmenboek en schreef daar korte mystieke teksten bij, om zichzelf niet te verliezen in de maalstroom van de gebeurtenissen en met het doel om zich te concentreren, en zich te hervinden in Gods opdracht voor zijn leven.

Zo las Hammarskjöld in de eerste week van november 1956 Psalm 4,9:

In vrede leg ik mij neer
en meteen slaap ik in,
want u, Heer, laat mij wonen
in een vertrouwd en veilig huis.

Ook prentte hij zichzelf Psalm 37, 7-8 in:

Blijf kalm en wacht op de Heer,
erger je niet aan wie slaagt in het leven,
aan wie met listen te werk gaat.
Wind je niet op, laat je woede varen,
erger je niet, dat brengt maar onheil.

In stel me voor dat Hammarskjöld deze teksten als een mantra voor zichzelf regelmatig heeft herhaald. Hij voegt er in zijn spiritueel dagboek, *Merkstenen*, deze woorden aan toe:

Ieder ogenblik
oog in oog
met de liefde
die alles ziet
met vergeving schenkt
in geduld,
die het gerecht is
maar niet oordeelt
wanneer ons oog
zijn blik weerspiegelt
in ootmoed¹

God laat ons wonen in een veilig huis. Dat is geen kwestie van, letterlijk gesproken, een gebouw. En toch mag het concreet worden, in onze huizen, in onze kerk, als plaatsen waar je tot rust mag komen. Hammarskjöld wilde dat er ook in het huis van de volken, de gebouw van de Verenigde Naties in New York een plaats zou zijn waar deze idee tot uitdrukking werd gebracht. Het volgend jaar, 1957, heeft hij daar een stiltecentrum laten inrichten door de kunstenaar Bo Bescow en anderen. Het was door Hammarskjöld bedoeld als een spirituele binnenkamer, een plek wat hem betreft, minstens even belangrijk als de grote vergaderruimtes van de veiligheidsraad en van de algemene vergadering. Naast de hitte van het debat vroeg hij aandacht voor de meditatie, de bezinning op de waarde van het leven.

Ongetwijfeld heeft Hammarskjöld gedacht aan Jezus die aandacht vroeg voor de houding behorend bij het oprecht gebed toen hij zei: 'Maar als jullie bidden, trek je dan in je huis terug, sluit de deur en bidt tot je Vader, die in het verborgene is. En jullie Vader, die in het verborgene is, zal je ervoor belonen.' (Matteüs 6,6)

¹ Hammarskjöld, D., *Merkstenen*, vert. R.F.M. Boshouwers, Helmond 1996, 105. Vgl. Lipsey, R., *Hammarskjöld. A Life*, Detroit 2016, 301-302.

Zelf schreef Hammarskjöld:

Wij allen hebben in ons een kern van verstillings door stilte omringd. Dit huis, toegewijd aan werk en debat ten dienste van vrede, zou een kamer moeten hebben toegewijd aan stilte in de naar buiten gerichte zin en verstillings in de innerlijke betekenis. [...] in het midden van de kamer zien we symbolisch hoe, dagelijks, het licht van de lucht aan de aarde waarop wij staan leven geeft, symboliek voor velen van ons hoe het licht van de geest aan materie leven geeft. [...] de steen in het midden van de kamer [...] mogen we zien als een altaar, leeg, niet omdat er geen God is, niet omdat het een altaar is voor een onbekende god, maar omdat het is toegewijd aan de God die de mens aanbidt onder vele namen en in vele vormen.²

Als de groten der aarde deze boodschap nu eens ter harte zouden nemen... Als wij dat eens zouden doen... Laten wij in onze tijd die voortdurend wordt opgezweept met onrustbarende nieuwsberichten en de hypes en speculaties daaraan verbonden, beseffen dat wij, geestelijk gesproken, mogen wonen in een veilig huis. Koester de binnenkamer van je geloof, juist in deze tijd.

Er kan veel om ons heen gebeuren en het is goed om daarop steeds adequaat te proberen te reageren. Maar paniek is een slechte raadgever en echte informatie die in verband te brengen is met de waarde van het leven is niet gebouwd op twitterberichten van met zichzelf vervulde leiders. Spiritueel blijft dit ons houvast, dat onze God ons heeft beloofd dat wij mogen wonen in een veilig huis.

² Lipsey, *Hammarskjöld*, 324-328.